

RECENZJA
rozprawy doktorskiej mgr. inż. Cezariusza STOLARCZYKA

**na temat: *BEZPIECZEŃSTWO UŻYTKOWNIKÓW STRZELNIC I OSÓB W ICH
OTOCZENIU***

Bezpieczeństwo narodowe jest często nazywane bezpieczeństwem państwa, ponieważ wywodzi się z egzystencjonalnych potrzeb ludności zamieszkującej dane terytorium, czyli społeczności zorganizowanych w państwo. Poszczególne państwa decydują indywidualnie, jakie wartości powinny być chronione w ramach narodowej polityki bezpieczeństwa, następnie zaś wybierają odpowiednie środki do realizacji wytyczonego celu.

Współcześnie bezpieczeństwo postrzegane jest niewątpliwie jako jedna z podstawowych wartości i potrzeb podmiotu bezpieczeństwa, do których zalicza się m.in. pewność istnienia i przetrwania, gwarancja rozwoju, własna tożsamość czy poprawa jakości życia. Tym samym potrzeba bezpieczeństwa stanowi (jako wartość niezbywalna) prawo człowieka. Podmiotem bezpieczeństwa mogą być wszystkie jednostki mające własne interesy i wyrażające chęć ich realizacji (np. pojedyncze jednostki, grupy społeczne, narody czy cała ludzkość). Stosownie do tego możemy wyodrębnić różne rodzaje bezpieczeństwa: indywidualne (personalne), grupowe, narodowe (państwowe), regionalne, międzynarodowe (globalne).

Jak twierdzi Autor takie ujęcie bezpieczeństwa jest ściśle związane z badaną problematyką, z której z jednej strony strzelnice postrzega się jako miejsca, w których uczestnicy nabywają pewnych umiejętności zwiększających ich poczucie bezpieczeństwa, natomiast z drugiej strony mogą same w sobie rodzić różnego rodzaju zagrożenia. Zauważone przez Autora oba te aspekty stanowiły źródło badań mających na celu określenie działań zwiększających bezpieczeństwo zarówno użytkowników, jak i osób przebywających i zamieszkałych w okolicach strzelnic sportowych oraz podjęcie próby wypracowania działań naprawczych, u których podstaw legły przeprowadzone analizy, oceny eksperckie i rozważania naukowe, a także doświadczenia własne Autora. Podjęcie tak trudnego i złożonego zadania naukowego w konsekwencji zakończyło się opracowaniem przedstawionej do recenzji dysertacji.

I. Ocena metodyczna

Przedstawiona w rozprawie problematyka badawcza posiada charakter problemowo-teoretyczny, umiejscowiona jest w naukach o bezpieczeństwie, na co wskazuje zastosowana metodyka badań i sposób jej przeprowadzenia, w tym interpretacja uzyskanych wyników. Autor dobrze odczytał zarówno uwarunkowania oraz potrzeby w zakresie właściwego poziomu bezpieczeństwa użytkowników strzelnic, jak i osób przebywających i zamieszkałych w ich otoczeniu, co skutkowało dokonaniem oceny i wydobyciem wniosków oraz wysunięciem sugestii co do perspektywicznego kształtu badanego problemu. Oznacza to, że rozprawa może być wykorzystana w praktyce i należy zaliczyć ją do grupy prac badawczo-stosowanych.

W rozdziale pierwszym dysertacji zawarte zostały założenia metodyczne. Jako cel badań wyznaczono *określenie działań, jakie należy podjąć, aby zwiększyć bezpieczeństwo zarówno użytkowników, jak i osób przebywających i zamieszkałych w okolicach strzelnic sportowych*. Tak sformułowany cel można przyjąć i uznać za właściwy.

Wytyczony kierunek badań wsparty przeprowadzoną kwerendą literatury oraz ponad 20 letnim doświadczeniem Autora związanym z okresem pracy zawodowej, a także osobiste zainteresowania, pozwoliły na zdobycie doświadczenia zawodowego w obszarze bezpieczeństwa związanego z funkcjonowaniem strzelnic. Dało to możliwość Autorowi wypracowania szerszego spojrzenia na problemy związane z ich funkcjonowaniem w tym obszarze, ale jednocześnie stało się podstawą określenia sytuacji problemowej zdefiniowanej w postaci ogólnego problemu badawczego, problemów szczegółowych oraz nakreślonej hipotezy badawczej.

Realizacja założonego celu dysertacji oraz weryfikacja przyjętej hipotezy roboczej zdeterminowały metodykę prowadzonych badań do analizy piśmiennictwa krajowego i zagranicznego oraz dokumentacji rozpatrywanej problematyki, zastosowania metody obserwacji uczestniczącej, opracowania narzędzi badawczych w postaci kwestionariusza ankiety oraz arkusza wywiadu eksperckiego.

Oceniam, że Autor zastosował odpowiednie, do badanych problemów, metody badawcze, poprawnie prowadził analizy i oceny procesów zachodzących podczas użytkowania strzelnic oraz formułował wnioski, świadczące o umiejętności posługiwania się metodą syntezy. Interesujące wyniki uzyskano w badaniach empirycznych poprzez zastosowanie metody sondażu diagnostycznego w celu uzyskania informacji o badanych faktach, zjawiskach i elementach. Opracowane wyniki badań na podstawie sądów i opinii respondentów zawarte w ankietach oraz w wywiadach eksperckich posłużyły do poznania

określonych poglądów i doświadczeń na temat bezpieczeństwa związanego z funkcjonowaniem strzelnic.

Za poprawny uważam układ recenzowanej dysertacji. Jej struktura jest przejrzysta, a przeprowadzone wywody stanowią logicznie powiązaną całość. Dysertacja obejmuje 210 stron tekstu umieszczonego w czterech rozdziałach poprzedzonych wstępem i zwieńczonych zakończeniem. Treści merytoryczne pracy uzupełnia 66 rysunków, 23 tabele oraz 6 załączników stanowiące materiał dokumentujący przebieg procesu badawczego oraz będące swego rodzaju kompendium wiedzy źródłowej. Między poszczególnymi rozdziałami pracy zachowane są stosowne proporcje, a treści tam zawarte zgodne z ich tytułami. Nagłówki poszczególnych podrozdziałów dają syntetyczny pogląd na rozważaną w nich tematykę, a ich nazwy reprezentują logiczne powiązania całości pracy. Ponadto pracę cechuje pragmatyzm naukowy, bowiem treści poszczególnych fragmentów są wzajemnie powiązane – następne wynikają z poprzednich, jako efekt nakreślonego sposobu przedstawiania poszczególnych kwestii i prezentacji uzyskanych wyników badań naukowych.

Analiza przedstawionego materiału badawczego wskazuje na stosunkowo dokładne określenie głębokości i zasięgu rozwiązywanego problemu. Pomimo umieszczenia w spisie bibliograficznym tylko 74 wydawnictw zwartych, świadczy o wnikliwym (wobec dostępnych wydawnictw) podejściu do rozpatrywanego problemu oraz chęci wszechstronnego, gruntownego i dogłębnego zapoznania się z poglądami różnych autorów na zagadnienia prezentowane w rozprawie.

Ważną rolę w podnoszeniu wartości przedstawionych wyników badawczych odgrywały osobiste doświadczenia Autora jako uczestnika procesu planowania i organizowania strzelnic, a tym samym jego wpływu na bezpieczeństwo ich funkcjonowania. Praca jest dobrze opracowana pod względem edytorskim i graficznym z pełnym zachowaniem jasności i jednoznaczności wyrażania myśli.

II. Ocena merytoryczna

A. Ogólna

Rozprawa doktorska Pana mgr. inż. Cezariusza Stolarczyka posiada wartość poznawczą i użytkową. Poznawczą – ponieważ proponuje rozwiązanie, w oparciu o metody naukowe, istotnego problemu związanego z poprawą bezpieczeństwa funkcjonalności strzelnic sportowych. Użytkową – ponieważ zaproponowane w rozprawie propozycje rozwiązań (do wdrożenia) związanych z bezpieczeństwem funkcjonowania

strzelnic (zarówno dla jej użytkowników, jak i osób przebywających i zamieszkałych w ich okolicach), poddane praktycznej ocenie, mogą być wykorzystane w praktyce oraz dydaktyce.

Reasumując, rozprawa doktorska stanowi wkład Autora w rozwój nauk o bezpieczeństwie oraz świadczy o właściwym przygotowaniu metodycznym i merytorycznym do samodzielnego rozwiązywania problemów tego obszaru.

B. Szczegółowa

Część merytoryczną pracy rozpoczyna rozdział drugi, w którym określono podstawy prawne (w tym regulaminy) związane z funkcjonowaniem i organizacją strzelnic sportowych jako podstawy bezpieczeństwa ich funkcjonowania. Autor zaakcentował specyfikę bezpieczeństwa (w tym jego złożoności i wiele definicji) oraz jego miejsca w literaturze przedmiotu. Przyjęcie takiego sposobu przedstawienia problemu, jaki zaznaczył Autor, wynikało z dość skromnej literatury przedmiotu, która zawierała informacje w sposób wybiórczy oraz mało usystematyzowany. Stan ten był dodatkowym bodźcem do objęcia procesem badawczym również tego obszaru, zwłaszcza w odniesieniu do bezpieczeństwa użytkowania i funkcjonowania strzelnic. W tym celu Autor wykorzystał wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy i oceny aktualnych rozwiązań w badanym obszarze, a także doświadczenia własne, które potwierdziły jego znaczenie oraz przydatność w budowaniu skutecznego systemu bezpieczeństwa w aspekcie funkcjonowania strzelnic oraz ich użytkowania. Równocześnie przeprowadzona analiza źródeł dała możliwość Autorowi poznania przebiegu, przyczyn i warunków działania badanego systemu ich funkcjonowania związanej z obronnością i bezpieczeństwem, natomiast podejście systemowe umożliwiło uporządkowanie zebranych danych, ich zinterpretowanie oraz zidentyfikowanie związków przyczynowo – skutkowych, zachodzących pomiędzy danymi uzyskanymi w trakcie badań.

Otrzymane wyniki badań w rozpatrywanych zakresach i obszarach stanowiły podstawę do porównań, uogólnień oraz formułowania wniosków cząstkowych. Natomiast przyjęty przez Autora, etapowy sposób postępowania pozwolił na identyfikację, analizę oraz ocenę podstawowych procesów zachodzących podczas użytkowania strzelnic związanych z poprawą bezpieczeństwa ich funkcjonowania. Ułatwił jednocześnie sformułowanie wniosków końcowych dotyczących poprawy stanu funkcjonowania strzelnic, a tym samym bezpieczeństwa dla ich użytkowników. Przeprowadzone analizy i ceny tego obszaru pozwoliły Autorowi określić kierunki doskonalenia funkcjonowania społeczeństwa w tym obszarze.

Ważnym etapem badań była ocena ekspercka aktualnego stanu funkcjonowania strzelnic w aspekcie bezpieczeństwa przedstawiona w formie pytań problemowych kierowanych do ekspertów, jak również wyniki na podstawie kwestionariusza ankiety dla użytkowników strzelnic, jak i ludności wokół nich mieszkającej. Za istotny element badań uważam właściwy dobór próby badawczej przyjęty przez Autora w przeprowadzeniu badań empirycznych techniką wywiadu eksperckiego oraz techniką ankietowania, a także dokonanie oceny pozyskanych w ten sposób wyników badań.

Otrzymane wyniki badań, wsparte wieloletnią obserwacją uczestniczącą Autora, wydają się być wiarygodne, a zarazem weryfikowalne. Zastosowane metody badawcze do analizy oraz oceny procesów zachodzących podczas użytkowania strzelnic związanych z poprawą bezpieczeństwa ich funkcjonowania, oceniam za wystarczające i skuteczne. Zrealizowany, zgodnie z założeniami, proces badawczy, a także udzielone w treści poszczególnych rozdziałów odpowiedzi na szczegółowe pytania wynikające z określonego problemu badawczego, pozwoliły na pozytywne zweryfikowanie przyjętej w dysertacji hipotezy roboczej.

Wyniki badań, zostały przedstawione i zilustrowane w postaci wykresów struktury odpowiedzi na poszczególne pytania, dając interesujący pogląd oraz identyfikację i ocenę tego aspektu. Taka koncepcja bardzo wzbogaciła proces badawczy, ale przede wszystkim pozwoliła na zwiększenie dokładności prezentowanych wyników badań. Ponadto przedstawione szczegółowe cele naukowe recenzowanej dysertacji uzupełniają nauki o bezpieczeństwie o istotne propozycje rozwiązań w badanym obszarze.

Nie mniej jednak pewne określenia, spostrzeżenia oraz zaprezentowane wnioski wypracowane w toku przeprowadzonych badań budzą zastrzeżenia co do sposobu podejścia do rozwiązania założonego problemu badawczego. Dlatego też, podczas obrony pracy doktorskiej, proszę o wyjaśnienie przedstawionych poniżej wątpliwości.

1. Jak jest przyporządkowanie celów szczegółowych oraz problemów badawczych do wyników badań prezentowanych w poszczególnych częściach pracy?
2. Na podstawie analiz i ocen zebranych przez Autora wyników badań w ramach sondażu diagnostycznego (wywiad ekspercki, ankieta), proszę przedstawić jakie zmiany, zdaniem Autora, należałoby wprowadzić, aby poprawić stan bezpieczeństwa badanych obiektów (strzelnic)?
3. Czy Pana zdaniem istniejące dzisiaj strzelnice sportowe można wykorzystać do szkolenia strzeleckiego z bronią palną prowadzonego dla młodzieży szkół średnich oraz studentów szkół wyższych?

Wniosek końcowy

Przedłożona do oceny w ramach przewodu doktorskiego rozprawa Pana mgr. inż. Cezariusza STOLARCZYKA stanowi samodzielne rozwiązanie problemu badawczego o dużej wartości merytorycznej i metodycznej.

Praca spełnia wymogi rozprawy doktorskiej ustalone w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14.03.2003 roku (DZ.U. z 2017, poz. 1789 z późn. zm.). W związku z powyższym stawiam wniosek o przyjęcie pracy przez Radę Dyscypliny Nauki o Bezpieczeństwie Federacji Akademii Wojskowych w Gdyni jako rozprawy doktorskiej i dopuszczenia Autora do publicznej dyskusji nad jej treściami.

Kazimierz Koby